

KOLOZSVÁRI KOZLÓNY.

SZERKESZTŐI SZALLÁS:

Belső farkasutca 78. sz. alatt gr. BÄNFFI ház emeletében.

Megjelen a lap hetenkint háromszor u. m. kedden, csütörtökön, és szombaton délel. Ára évenként 3 fl. o. é. Hirdetés: 4r. négyhatszor sorolt először 7 kr., másodsor 6 kr., harmadsor 5 krajczár o. é. s minden hirdetés után 30 kr. helyettség. Előzetes s hirdetés a kiadó hivatalnál kezelik. A. m. v. i. r. i. c. k. k. s. o. r. a. t. u. n. a. s. r. o. g. o. s. b. e. k. ü. l. e. s. e. m. e. l. l. e. t. t. a. s. z. e. r. k. e. s. z. t. o. g. o. s. h. e. z. c. i. m. z. e. n. d. i. k.

KIADÓ-HIVATAL:

Középutca, STEIN J. könyvkereskedése.

Közlöny. július 28.

Figyelmeltetjük olvasóinkat a július 24- és 25-diki ülésben felmerült nyilatkozatok közt kiváltképp a szászok grófjának indítványára s nyilatkozatára a nemzetiség kérdésében.

Nekünk a saját törvények tiltják a nemzetiséget ingerlését.

E törvény céljával szemben Schmidt Konrád ur feljogosítva érzi magát arra, hogy nemcsak sebezzen, de éppen kitöröljön az élők sorából egy nemzetet, és miért? Ezt mindenki könnyen beláthatja.

Az összes országgyűlésen, a székely egy pár regalistát kivéve, csupán Alduleanu és Gaetanu érzi, hogy a székely és magyar csakugyan külön nemzet, s hogy csakugyan a kettőből valahogy egyet csinálhassanak indítványozák, hogy nem a „nemzet”, hanem a „nemzetiség” kifejezést használják. Még tapintatosabbak voltak azon román képviselők, kik a magyarok s székelyek elmaradása miatt indítványozták, hogy ne vallás vagy nemzetiség, hanem a szavazati többség szerint legyen tekintet az elnökségi jelöltek összeállításánál.

Es következetességet láttunk Rannicher urnál is, midőn sürgette a június 24-i ülésben, miképp nemzetiségi szempontot ne vonjanak a kérdésbe, mert ez idő előtti heves vitára adna alkalmat, csak úgy mondhatná el más napon (25-i ülésben) következő nyilvánítását: „mi az ország és nem mint nemzetiségek képviselői jelentünk meg.” Vajha e ne csak frásis maradjon, mint maradt az elnökválasztás kérdésénél. Ezt vallják akkor, midőn arról volt szó, hogy a gyűlés nem kiegészített, nem lévén ott az ország két fő nemzete; de viszont mint nemzetiségek képviselői vannak és lesznek ott, mihelyt a hivatalokat, az ország hatóságait stb. kell fel- és kiosztani. És mit érezhetnek ily alkalmakkor ottan, kik egyik nemzetiséghez sem tartoznak a jelen levők közül? Kérdésen kívül Lászlófi (örmény) és Thieman (cseh) urak be nem jöhetnek oly választásba, a mely nemzetiségekre van tekintet s nem vihetik meg nemzetfeleikhez az egyenjogúságot azon gyűlésről, mely nemzetiségi előjogokat létesít. Látni való, mily képtelenség az egyenjogúság mellett a nemzetiségi distinctio; valóban ily ephemer politikai eszméért nincs miért megtámadni a székely és magyar külön nemzeti értelmét és történelmi jogát. Akár mennyit mesterkednek, végre is nemzetiségi proportiót létesíteni nem lehet s csak annyit lehet kimondani, hogy az 1791-ik 20. törvényezik minden nemzetiségre kiterjesztetik, az uralkodónak hagyatván fenn, mily arányban érvényesítse a megerősítéseknél a nemzetiségi tekintet.

Ha törvényeink összes lapjait végig forgatjuk, mindenütt azt látjuk, hogy Erdély három területből állott és ezen területnek három főnemzete volt, a székelyföldnek a székely, a királyföldnek a szász, a vármegyéknek a magyar; e három terület három kormányzó alatt u. m. a székely gróf, a szász gróf és a magyar vajda alatt állott régen; később külön válván az anyakirályságtól, a három terület egy országgá egyesült; de e három terület lakói esküt tettek, egyesületi eskü név alatt alapjogaik kölcsönös megtartására.

Az így összealkotott ország képviselői soha sem érezték magát feljogosítva arra nézve, hogy valamelyik ily terület kebljogának sértésébe elegendjék; alaptörvényein csak maga az illető terület bejegyzése változtathatótt.

A területi jog e sérthetetlen fentartásánál következőképpen az, hogy a magyar alkotmány 1861-ben történt rövid élti visszahelyezése folytán a szász grófi méltóságot újból az életben tisztelhetjük.

Ezen területi jogból — melyhez három

nemzetiség fogalma csatlakozott — folyt ki az, hogy a cardinalis hivatalok, valamint minden országos jogok kiosztásánál a három nemzetre tekintettel kelle a kormánynak viseltetnie, e három nemzethez a szerint számláltván a többi nemzetiségek, a mint valamelyik területen laktak az 1744-i 6-ik törvényezik szerint.

Máskor elmondottuk, hogy a nemzetiségi jog mennyire a terület fogalmához volt kötve, miképp egy székelyföldön birtokló szász, vagy egy szászföldön birtokló magyar soha sem fogadtatott volna el a cardinalis hivataloknál faja, kompetenciájában, míg voltak román kormányzóki hivatalnokaink, kik a vármegyéken lakva magyar helyet töltének be.

Most, midőn a jogegyenlőség kimondatott, nem azt tette, hogy új terület alkottassék, vagy új nemzetiségi fogalom álltassék fel, hanem csak két választás lehet u. m. vagy az egyéni jogra fektetni mindent, vagy a területi jogban egyenlően osztani.

E szerint a román nemzetiség, mely most nemzetnek elismertett, míg ezelőtt a szászhoz és magyarhoz sorakozott, most két területnek u. m. a királyföldnek és vármegyéknek fele birtokosa lévén, jogainak is fele osztályosa lehet.

Ez az, a mitől némelyek rettegnek, mert így p. o. a 12 kormányzóki tanácsosságnak a román illetőség négy hely, kettő a megye, kettő a királyföld után, míg a szászoknak csak kettő marad.

Igy jöttek ok arra az ötletre, hogy a területi jogban meg kell ugyan tartani a szász nemzetet, hogy universitása s grófi méltósága megmaradjon; hanem midőn így a területet teljes separatizmussal fentartják, egyesíteni kell a székely és magyar nemzetiségek külön vált fogalmát, hogy így aztán a közös ország méltóságaiban egy harmadrész mulhatlanul fennmaradjon a szászoknak.

Ez természetesen nagy horderejű rombolásnak a kezdete, mert valjon, melyik nemzet már a székely és magyar közül, a melyeknek egy néhány, tisztelt román és szász képviselő kedvéért meg kell halni.

A székely nemzet külön fogalmát nemcsak a székely túró vagy a székely szuszék fogalma biztosítja.

A történelem beszél egy nemzetről, a mely itt volt Erdélyben a magyarok bejövetele előtt, a mely végig nézte itt a dákok, gothok, romaiak, oláhok, bolgárok, vándor uralmát, s hegyei közt mindig, mint szabad nemzet képes volt magát fentartani. Ez a harci hire által dicső székely nemzet. De nemcsak a történelem — hanem pozitív törvények is elismerték e nemzetet.

Igaz, hogy Verbőczy, ki a székelyeket a Széktyaktól származtatja, nem létezik már a szász vezetők fogalma szerint sem.

Igaz, hogy összes régi törvényeink nyomán azon urak — kivéve a királyföld területére vonatkozókat — tábla rasát látnak.

Igaz, hogy a legközelebbi országgyűlési udvari leirat az ország alapkötevényéről, a leopoldi oklevélről azt mondja, hogy annak több pontjai elévültek, s úgy látszik, hogy a tiszt. szász főnök urak elévülve látják ezen oklevél tizenegyedik pontját, melyben a székely nemzet „genus hominum bellicosissimum”-nak nevezetik.

De az is igaz, hogy lehet minden törvény elévülve és megsemmisülve, de éppen a székely nemzetiség az, melynek a törvények által biztosított individualitása ma is el van ismerve, a legilletékesebb tekintély — az uralkodó felség által.

Es az is igaz, hogy a leguőbbi leirattól legkevesebbé lehet következtetést vonni éppen a leopoldi diploma 14-dik pontjának meg-

semmisítésére, mint a melyet az uralkodó felség éppen ezen leirattal is tetteleg elismert, és fentartott, éppen a magyar és székely, név az, mit 6 felsége világosan fentartott ezen leirattal; ezt mondván: „Mi... Isten nek kegyelméből Magyarország királya... s székelyek grófja.”

Im az Isten kegyelme az, mely a földi uralkodó ajkairól tolmácsoltatva, megtartja a székely s magyar nemzetiség fogalmát a szászok grófjának támadása ellen.

Im a székely nemzetiség egy elismert gombja az uralkodó felség koronájának, s ki merészelteti kezét nyújtani e historiai és apostoli szentség után, hogy azt letérje?

Mig tehát az osztrák császári s magyar királyi ház ki nem veti címei közül a székely nemzeti grófsági címet, addig megtámadhatlan jogi értelemben létezik nemcsak a székely nemzetiség, hanem a székely tartományi terület.

A magyar és székely nemzet közül, tehát a székelyt lehetetlen egy országgyűlési oratioval megsemmisíteni. A magyar olvadjon-e tehát a székelybe, miután Schmidt ur mindenestre szeretné összeolvasztani őket, hogy ezáltal emelkedhessék a szászok kompetenciája a cardinalis hivataloknál?

Erről is szólni fogunk minél előbb.

A magyar képviselők s királyi hivatalosok elutazása.

Haynald püspök júl. 22-én a magyar és székely képviselők legnagyobb része pedig 23-án hagyta el Szeged. A királyi biztos 6. méltóságánál 22-én testileg búcsút vett képviselők vezetője b. Kemény Ferenc körülbelől ezeket mondá: A magyar és székely képviselők, mint a mely nemzetek a Felsőes uralkodóház iránti ragaszkodásukat éltükkel tanúsítani készek, igen fájlatják, hogy egyéb vádaskus nem hagyatott, mint vagy meggyőződésüket megszegni, vagy az országgyűléstől távol maradni. Ők ez utóbbit választják. Köszönik a főkörmányzóknak e súlyos időkbéli szelid kormányzatát. Erre a kir. biztos 6. nmlga körülbelől ezeket válaszolá: Sajnálja, hogy a királyi bázisnál által meghívott s a nép által ide küldött mindannyi értelmes férfiak a Felsőes uralkodóház s az ország javára ez országgyűlésen közre nem működnek, és helyüket másoknak engedik át. Különbösen hiszi, hogy ezt meggyőződésből teszik s reményli, hogy más alkalommal ismét találkozni fognak.

A magyar s székely képviselők nyilatkozata.

Egyik közlelőbbi telegramunkban közreadtuk, miképp az országgyűlési magyar képviselők helyeiket el nem foglalván, ezen lépésük indoklását egy nyilatkozatban adták be az elnökséghez, egyszersmind feliratot fogalmaztak, melyet egy harmas tagu küldöttség viend el 6. Felsőéhez. Rajtuk kívül eső ok miatt ezen feliratot közre nem adhatjuk; itt azonban közöljük az országgyűlési id. elnökhöz beadott collectív nyilatkozatot, a mint következik:

Méltóságos kir. főkörmányzóki tanácsnok és ideigl. országgyűlési elnök ur!

Mélyen át vagyunk hatva azon kérdések nagyszerű fontosságától, melyeknek megoldása az egybehívott országgyűlés tárgyaül van kijelölve.

Ezek közt kétségenkívül különös figyelmet érdemelnek azok, melyek az ország különböző nemzetiségeinek a haza és egymás iránt való viszonyai megállitását tárgyzák.

Mi őszintén óhajtunk, hogy a hazánkban levő minden nemzetiség, és ezek közt a románoknak is nemzeti, vallásos és egyéni egyenjogúsága kimondassék és biztosíttassék. Hogy ez a haza egységének és fensőbbiségének lelkiismeretes fentartásával és törvényes úton megtörténjék, ezt mi annál inkább akarjuk, mert legfőbb óhajtatunk, hogy a haza kebelében oly hosszasan nélkülözött egyetértés helyre álljon, hogy e haza minden ajku és felekezeti polgárai akarata és ereje által a közboldogság előmozdítására megnyeressék.

Mi a fenebb említett nagyszerű megoldá-

sokat hazánk alkotmányos szabadsága fölaldozása nélkül nemcsak lehetségesnek gondoljuk, de sőt alkotmányos szabadságunk főmaradását tartjuk azon egyedüli sikeres módnak, melynek alkalmazása mellett a már említett nemzetiségi és más nagyfotosságu kérdéseknek úgy megoldása, mint biztosítása történhetik.

Alkotmányunk ezred éves alapjával együtt több oly intézmények, jogok és törvények szállottak át az újabb időkre, melyeknek törvényes úton való változtatása, másokkal való felcserélése, vagy teljesen eltörlése szükséges, ezt senki inkább nem hiszi és tudja mint mi; de épp oly erősen meg vagyunk győződve, hogy a változtatást igénylő intézmények, jogok és törvényekkel együtt alkotmányunk alapjait rendíteni meg, vagy éppen forgatni föl, a legveszélyesebb eljárás volna. Ez alapok bármely szabad állam nélkülözhetlen biztosítékát alkotják, ez alapok és csak is ezek képesek arra, hogy reakció az alkotmányos szabadság a nemzeti, vallásos és egyéni jogegyenlőség építményét fölthessék. Mi csupán a fenebbi megoldást tartjuk jogosnak, ildomosnak és áldvósnak; ellenkező megoldás meggyőződésünk szerint sem nekünk, sem másoknak nem áll jogában.

Hazánk alkotmánya és törvényei ellen véténénk, ha egy oly országgyűlésben foglalnánk helyet, mely alkotmányunk tetemes sérelmével jött létre, melyről hazánk képviselői felruházott legtöbb testilete ily értelemben nyilatkozott; alkotmányos szabadságunk megsértését tetéznék, ha a szűnyegen álló nagyfotosságu kérdések olyszertí megoldásában, mely fenebb indokolt meggyőződésünkkel homlokegyenest ellenkezik, vennünk részt.

Teljes tisztelettel kívüli méltóságodat, méltóztatassék fenebbi nyilatkozatunkat, mint az országgyűlésről való elmaradásunk indokát, maga valóságában az országgyűlésnek tudtul adni

kik változatlanul maradunk

lelketelezett szolgálai.

Julius hó 22-én 1863.

Haynald Lajos erd. püspök és kir. hivatalos, Bodola Sámuel ref. püspök és kir. hivatalos, Kriza János un. püspök és kir. hivatalos, Ugron István, kir. hivatalos, id. gróf Toroczky Miklós, kir. hivatalos, gr. Teleki Sámuel, kir. hivatalos, Simon Elek, kir. hivatalos, gr. Bethlen Gábor f. fejér-m. követ, ifj. b. Kemény István al. fejér-m. követ, gr. Mikes Benedek brassóvid. k. id. gr. Bethlen Gábor dno, gr. Mikó Imre háromszeki köv., gr. Kálnoki Dénes dno, Turi Gergely dno, Mikó Antal Alesik és Káson követe, Mikó Mihály csikszéki köv. Mihályi Gergely dno, Kebeleli Nagy Samu marosszéki k., gr. Rhédei István dno, Beldi Gergely Aranyosszéki köv. Gál Miklós dno, b. Kemény Ferenc kolozsvári k., gr. Mikes János dno, id. gr. Teleki Domokos m.-vásárhelyi k. b. Bánffy Albert dno, Veszely Károly k.-fejérvári k., b. Kemény Gábor dno, Simai Gergely szamosújvári k., Gajzágó Salamon dno, gróf Bethlen Farkas eszterbátvárosi k., Csiki István dno, Szilyási Miklós abrudbányai k., Timár Károly vizaknai k., Kálnoki Pál k.-vásárhelyi k., b. Szepkeszti Zsigmond s. sz. györgyi k., Boér János sz.-udvarhelyvárosi k., Fejér János bereczkavárosi k., Gecző János cikszeredai k., báró Bánffy Dániel Szék. mezővárosi k., b. Bánffy Béla kolozsi k., Berde Mózes ifjfalvi k., Gál János két Oláhfalú egyes. közönsége k., Vээр Farkas dézvárosi k., Sándor Elek n.-enyedi k., Ebergényi Mózes verespataki k., Ferenczi György gy.-szentmiklósi k., Bodola János dézvárosi k., Zeyk Károly b.-hunyadi k., Tisza László tordai követ.

Az erdélyi országgyűlés.

VII. ülése júl. 27-én.

Kezdeté 10 órakor. Olvastatván a múlt ülés jegyzőkönyveit, azoknak szerkezetére vonatkozó többen módosítás kívántatott és ezeknek indoklása majd 3/4 óráig tartó vitában folyt. Ennek részletezését mi annyival inkább hisszük mellőzhetőnek, minthogy egyes oly kitételek körül forgott, melyek semmi elvi kérdést nem foglaltak magukban; haacsak Schmidt Henrik azon megjegyzését nem hozzuk föl, hogy a magyar képviselők be nem lépésére vonatkozó elnöki jelentés jegyzőkönyvi felhózásánál e kitélt: „alkotmányunk megsértése nélkül” kihagyatni kívánja, mivel azt az elnök jelentésébenél fel nem hozta.

Azután elnök a kir. birtostól a ház elnökéhez érkezett következő értesítést olvasta fel, melyet a szászok részéről „bravo” kiáltás követte.

Az országgyűlés t. elnökségének helyben: 13. sz. 1863. Az erdélyi udvari kancellária k. 6. nm. elnökének folyó hó 23-án 686. eln. sz. alatt kelt értesítése folytán dr. Haynald Lajos püspök erdélyi országgyűlési tagnak történt legf. meghívása ő cs. k. ap. Felseje legf. parancsára megszűntnek nyilvánított. Az országgyűlés elnöksége az országgyűlést erről haladéktalanul értesíteni fogja.

Nagy-Szeben, jul. 26. 1863.

A kir. országgyűlési biztos
Crenneville.

Erre olvastatott a múlt ülésbeni fölkérés folytán a kir. hivatalosok névsora.

Elnök fölbíja a házat, hogy határozzon az elnöki s alelnöki méltóságokra ő Felsejének javaslatahoz országgyűlési tagok neveinek miképi felterjesztése iránt. Rannicher indítványára határozatott, hogy az elnöki iroda az illető alázatos felterjesztés szerkesztésével megbízándó, mely a holnapi ülésben tárgyalatni fog.

Ezután bekövetkezett a napirendre kitűzött jegyzőválasztás, úgy szinte a gyorsírói naplót bíráló s a jegyzőkönyveket hitelesítő bizottmányokra szavazás. Minthogy ez utóbbi tagjainak száma az ideig. ügyrendtartásban meghatározva nincsen, ismét hosszas és meddő vitaközlés támadt, melyben a formakérdéseknél oly annyira bő szavaz Leményi Brán János és Puscaru, azon kívül Guli, Popea, Friedenfels b., Mán Gábor és Schmidt Konrad vett részt, míg végül a bizottm. tagok száma 12-re állapítottat meg. Ezeknek választása a holnapi napirendre tűzött ki.

Ezután Saguna püspök a szószekekre lépett s a következő néhányórú brávótól felbeszakított indítványozó beszédét adá elő:

B. Siaguna András püspök: Magas országgyűlés! Feladatunkhoz kell látnunk! ama feladatunkhoz, mely reánk, mint képviselőkre neheztül. — Eme feladatunk: a haza régi alkotmányát feleleveníteni, megújítani s bővíteni, úgy, hogy az új alkotmányos épületbe minden hazafi beférhesen. E feladatunkat röviden Roma egyik legnevezetesebb statusfőriának, s legkittünőbb szónokának Ciceronak szavai szerint, így foglalom egybe: építünk nekünk, templum sanctitatis, amplitudinis, mentis, consilii publici, caput urbis, aram sociorum, portum omnium gentium, sedem ab universo populo Transilvaniensi concessam uni ordini!

Hogy ezen nagyszerű feladatunknak megfelelhessünk, lelkünk mélyéig át kell hatnunk a meggyőződéstől, miképp csak akkor sikerülend az, ha általános, mindenkit egyenlő hajlammal átitelő hazafiszeretettel, széplétlen jellemmel, s a leghiggadtabb megfontolással járulunk megoldásához.

Amde mondhatná valaki, hogyan foghatunk mi ily feladat megoldásához, olyan mi létesítéséhez, midőn a legkevésbébb zűrzavarban vannak hazánk minden ügyei? fogunk-e tisztán láthatni, midőn oly sűrű felhők borítják hazánk politikai eget? fogunk-e dolgozni, midőn a haza éppen annyira van zaklatva, mint a hajó, melyet a felzúduló tenger hullámai ide s tova csapdosnak? De erre én azt mondom: nincs ez úgy, s ha volna is, ne tartóztasson az fel minket, mert hiszen a munkára felsőcsászáruk s nagyfőjedelmünk hi fel, s mi a hazai népek bizalmából gyűltünk ide egybe a munkára — munkálkodnunk kell tehát. Előre tehát uraim, előre! én azon meggyőződésben vagyok, hogy azon férfiak is, kik még ma munkálatunkban részt nem vesznek, hozzánk fognak csatlakozni, s recta tucri unitis viribus velünk működni, hogy a hazának megújítandó s megnagyobbítandó alkotmányos épülete felépíttessék.

De munkánkban törvényes uton vagyunk mi, mert hiszen törvényes fejedelmünk hívását, a haza megbízását és a mindnyájunk által megértett szükség parancsoló hangját követtük! Csak törekedjünk uraim! de vigyázzunk, hogy működésünkben erkölcsiségtől legyünk áthatva. S hibáznék mindenki, ki azt tenné fel rólunk, hogy mi a tabula rasa barátjai s a történelmi jognak ellenségei vagyunk; hiszen mondtam, hogy a mi feladatunk nem más mint hazai, ősi alkotmányunk feleleveníteni, megújítani, bővíteni, és ennél fogva tehát mind azt, mi tiszteletré és életrevaló a régiből megtartani. S hogyan tekintem én magamat? Hogyan kívánom, hogy tekintsen más is? Ugy, hogy ne vonjon következtetést reám, nemzetiségem, vagy vallásom szerint, hanem tekintsen mint hazafit; s remélem, hogy minden tettemben annak fog felismerni a haza, annak fog ismerni az országgyűlést.

Csak igazságot mondott nekünk a mi fejedelmünk utóbb kiadott diplomatikai okmányainak. Olyan igazság, például az 1860-dik évi oct. 20-iki nyilatkozata, melynél fogva kimond-

ja, hogy midőn ősei trónjára lépett, majdnem minden tartománya és Európának igen nagy része polgárháborúba volt kénytelen, s ennek következtében kénytelen volt a kormányzat gyeploit saját kezében összpontosítani. Ugyanazon napon még egy legfelsőbb diplomatá is adott ki, melyben fejedelmi kívánságát oda jelentette ki, hogy minden tartománya alkotmányban birjon. Ennélfogva tehát a tartományok, melyek ez előtt a nélkül voltak, újat kapjanak, a Lajthán inneniek pedig a régit kapják vissza. S tekintve még ő Felseje azon körülményre is, miképp a köz organikus institutióknak elemei a legújabb időben oly módon fejlődtek ki s erősödtek meg, hogy azokat figyelem nélkül hagyni nem lehetett, tekintve továbbá úgy uralkodóházának, mint összes népeinek jövőendő állandó boldogságát: parancsoló szükségnek ismeré fel a pragmatica sanctio alapján, még egy úgy szólván 3-dik alkotmányt állapítani meg, mely összes tartományainak egymásközi feloldhatlan kötelekeit új alakban tünteti fel, abban tudniillik, hogy mindazon tárgyak, melyek természetes kifolyásai ama feloldhatlan köteleknek, hogy mindazok, mondom, a közös birodalmi tanácsban tárgyalassanak. S ha valaki mondja, miképp im egybe vagyunk gyűltve, de nem alkotmányos választó törvény, hanem oetroyált törvény útján. Annak felelem, hogy igenis úgy van, de ezt is csak a legvégső szükség idézte elő, s azért ebben botrányt találni nem lehet, s én meghívásunkat s ittletünket törvényesnek tartom, mert hiszen állásunk az új időviszonyoknak, új helyzetünknek természetéből foly ki.

De megsértém a legf. kir. leiratot, ha róla még bővebben nyilatkoznam; minthogy ő Felseje kegyeskedett visszaadni a hazának régi alkotmányát, kegyeskedett ezen országgyűlést egybehívni, hogy hazánknak ugyanazon régi alkotmányát fölbresszük, megújissuk, megbővítsük és pedig az egyenjogúság elveinek alapján: bátor vagyok ezek folytán a tisztelt ház elébe azon előterjesztést tenni, méltóztatassék a jun. 15-én ő Felsejétől leérkezett kegyelmes kir. leiratra egy hódolat-teljes felelettel adresse alakban megszavazni, s annak szerkesztése végett egy küldöttséget kinevezni. S e tekintetben még bátor vagyok egy társas indítványt a ház 30 tagjaitól aláírva a következőkben felolvasni:

Együtttes indítvány.

Határozza el az országgyűlés:

1) Hogy az erdélyi nagyfőjedelemség képviselőihez f. é. jul. 15-én intézett legf. kir. leiratra egy a korona jelentékeny szózatához méltó fölirattal alázatosan válaszoljunk, melynek tartalma s alakja az ideig. ügyrendtartás értelmében egy választmány által tárgyalatván, annak eredménye javaslat alakjában mihamarabb az országgyűlésnek határozás végett előterjesztendő.

2) Hogy ezen most benyújtott indítvány sürgősnek nyilvánítsassék, s ennek folytán az ügyrendtartás 53-dik §-a szerint tárgyalatása olyképp rövidítettessék, miszerint: a) a választmánynak a fölirati javaslat előterjesztésére lehető legrövidebb és legfőbb hét napi határidő tüzessék ki; b) a három országos nyelven kinyomatott fölirati javaslatnak szétosztása után harmadnapra megvitatása megkezdessék; c) hogy ezen indítvány kinyomatását mellőzzük.

Sterea Salucz érsek: Nagy örömmel hallottam Saguna b. fölirati indítványát, csak hogy a kivitelre nézve a gyorsaság kedvéért óhajtanám, hogy a ház maga válassza a fölirati bizottmányt és nem, mint indítványozva volt, az osztályok.

Elnök: A határozat kiviteléről csak akkor leend szó, ha az indítvány sürgősnek ismertetik el. (Fölkáltások: sürgősnek találjuk!!!)

Schmidt Conrád: Pártolja Saguna püspök indítványát. A fölirati bizottmány összeállítására nézve nem tartja az ügyrendtartás 28 §-át, mely szerint az osztályok válasszanak, irányadónak; mivel ez az országgyűl. rendes ügyeire vonatkozik s ilyenek közé egy ő Felsejéhez intézendő tünepélyes fölirat megállapítása csak nem számíthatatik; a miért is kívája, hogy a ház maga válassza e bizottmányt.

Rannicher: Színtén pártolja Saguna számos alái assal ellátott indítványát. A bizottmányt az ügyrendtartás értelmében kívánja összeállíttatni, t. i. úgy, hogy abba a mihamarabb megalakuló osztályok mindegyike két-két tagot válasszon.

Schmidt Conrád: Előbbi indítványát azzal toldja meg, hogy a ház a maga kebeléből még ma válassza meg a felirati bizottmányt.

Thiemann: pártolja Schmidtet. Az osztályok biányosak, minnek okát (a magyarok távolléte) ez tünepélyes perczben nem akarja felhozni, s így sok tehetőség egyén kiharadt a bizottmányból; azért kívánja, hogy a ház maga válasszon.

Rosenfeld b.: Az indítvány sürgősnek ismertetett el, ez egy okkal több arra, hogy a

bizottmány megválasztása el ne halasztassék az osztályok megalakultáig.

Rannicher: Az osztályoknak haladéktalanul meg kell alakulniok s így nem lesz idővesztés. Jöhet ma holnap a kormánytól előterjesztés, mely rögtön tárgyalatást kíván az osztályok részéről; ezeknek meg kell tehát alakulniok. Ha több képviselő meg nem jelenése miatt két osztály teljesen elesik, arról nem tehetünk, küldjön a többi hat mindegyike két-két tagot a bizottmányba; a javaslat fölötti határozás elvégre a házhoz tartozik.

Leményi Brán János: Osztja Rosenfeld b. nézetét; a sürgősnek elismerése azonnali választást követel.

Angyal György: Pártolja Schmidt Conrád indítványát, csak az a kérdés, hogy hány tagot válasszon a ház.

Teutsch dr.: Nem kíván az ügyrendtartás 28 §-ától eltérni. Az osztályok még ma megalakulhatnak, megválaszthatják a kívánt tagokat. Az ügy méltóságával is megférő választási mód.

Balomiri János: A határozat hozatalát a holnapi ülésre kívánja halasztani.

Puscaru János: Az ügyrendtartástól annyival inkább eltérhetünk, mivel ezen ügyről nem szól világosan s a kérdés méltósága megkívánja, hogy a ház maga válasszon bizottmányt.

Rannicher Mihály: Felirat megvitatása és intézése valami rendkívüli és nem tartozik az ügyrendtartásban foglalt ügyletek közé. A felirat ne legyen csupa körülírása a kir. leiratnak, hanem a legtöbb kérdésnek formulázása; azért kívánatos, hogy a legjobb erők kerüljenek a bizottmányba.

E végre legzélszerűbb, ha a ház maga választ.

Erre több oldalról a vita befejezése sürgettetik.

A kérdés feltevése iránt kisebb közbeszólások keletkeznek.

Elnök: Úgy látszik, mintha a szőlők többsége az eredeti (t. i. Siaguna püspöktől tett és Rannichertől támogatott) indítvány ellen nyilatkozott volna.

Rannicher: Fures és parlamentekben ritkán előfordul tünény az, hogy azon tagok, kik valamely indítványt aláírtak, ugyan az ellen szavazzanak.

Rosenfeld b.: Az ügyrendtartás azon §-át kívánja (Rannicher ellen) fenntartani, mely egy kérdéshez kétszernél többször nem enged szólni.

Fabini József: A bizottmány összeállítását az osztályok választásai által kívánja.

Elnök: Több oldalról a vita befejezése sürgettetvén, felteszem a kérdést szavazásra, azok, kik az együttes indítványt azon pontjait pártolják, hogy az osztályok válasszák a felirati választmányt, méltóztatassanak felállani. (Feláll a minoritás: t. i. a románok és szászok csekély töredéke) tehát a ház maga fogja a bizottmányt választani, mit a holnapi napirendre tűzött ki.

Ezután Moga Döme terjeszté elő a jegyzők megválasztására beadott szavazatok eredményét:

Florian János naszdövidéki követ nyert 94 szavazatot, dr. Ratiu tordamegyei követ ugyanannyit, Lászlófi Antal királyi hivatalos szintén, Puscaru János fogarasi vidéki k. 93, Obert Ferenc megyesszéki k. 92, Muresanu Joachim naszdövidéki k. 92, Dr. Maioru János alsó-fehérmegyei k. 92, Trauschenfels Ödön köhalmoszéki k. 91, Brennenberg Ferenc 90, Eitel Frigyes nagysinkszéki k. 87, Boheczel Mihály dobokamegyei k. 51, Bransch Károly megyesszéki k. 49-et.

Ülés vége 1 1/2 órakor. Holnap ülés. Bizottmányok választása.

MEGYEI ÉS KÖZSÉGI ÉLET.

Maros-Ujvár jul. 27.

Az alatt, mi nagy szerű gondokba öszülnek a Szebenben gyűlésező urak, a m. ujjvári kis közönség köréből Nyiri Györgynek több gyakorlottabb s néhány kezdőkől álló társulata, — a kellő helyiség kényelmetlensége mellett is — méltányolható előadásával osztalja az idők unalmait.

Bár, a bányászaton kívül minden más nemű keresettől helyzeténél fogva elzárt közönségnek szegény; mégis elvonva magától jövődelmének egy részecskéjét, kívánja jutalmazni a nemest, a szepet, s buzdítani még jelesebb törekvése a művészt. Ugy hallzik, még csak kevés ideig maradna itt a társulat. Meglehet; mert fájdalem! legjobb akarattal mellett is nem képesek leszünk e pénzszűk időben hosszasan és illőleg méltányolni azt. Azonban, ha jól értesültünk, t. Nyiri ur is, a m. ujjvári kis közönség pártoló szívességet meghálálándó, elhatározta volna társulatával el nem menni addig, míg a helybeli ref. e közönség templonépítési céljainak javára egy előadást nem tart. Vajha e szép szándék és ajánlat minél sikerdusabb eredménnyel koronázná meg

mind a társulatnak, mind a fölsegítendő egyh. közönség törekvésének szent célját! melyre nézve a m. ujjvári s főleg a vidéki tisztelt közönség pártolása és részvétele igen nagy mértékben határoz. Az eredményről annak idejében a tisztelt közönséget értesítendő.

Sebestyen Áron,
ref. lelkész.

Külföldi levelezés.

Konstantinápoly, jul. 6.
(Folytatása és vége.)

Mintegy hét éve, hogy építetté Abdul Medzsid az udvari színházat is, melynek leírását olvasni hosszadalmas, unalomra vezet; de éppen ezek által fogalmat szerezhetni azon sok pazar fényűzési költségekről, a melyet képviselni lehessen, hogy azon több helyeken látható szultáni épületek mindezekhez hasonló s még talán nagyobb pazarfényűvel ellátva milyen sok költségbe kerülhettek azok. Ezen kisd színházban van földszinti, középső és felső páholy, melyeknek belső tagassága mindenik egy kis szobát képzeltet, csak két páholy van egy-egy azaz mindenik emeleten, a felső páholyok sűrű rostélyzattal gátolják az onnan és oda láthatást, ezek a szultán páholyai, melyekhez külön lépcsőzet vezet fel, de a szultán páholyból is vezet oda egy külön lépcsőzet. A szultán páholyai fali tükrökkel, divánokkal, azok előtt asztalokkal el vannak látva minden szükségeslekre való alkalmatossággal, még mosdó-szobájok is van ott, a függönyök, falbevonatok és a divánborítók mind egyféle kelméből nehéz sötétveres selyemből valók, még a lépcsőzetet világító ablakokon is mindenütt drága szőnyeggel vannak bevonva, és azon páholyokban még egy zongora is van. A közép-páholyok sokkal gazdagabban néznek ki, azoknak a színház felől látható függőyei rózsaszín-báronyból levők, és a felső emeleti páholy középtáján kezdődve, leestengnek az alsó páholyokig, ezen függőyei szélein egy negyed singnyi széles tömör aranyrojtok, és azok szegletein nagy aranybujtok vannak, a szultán páholya közül van, a színpaddal szemben, és azon páholyból a mellette levő jobb-felől páholyokba való bemenetelre bejárás van hagyva, a szultán páholyát két nagy tükrök és egy nagy függő üveg csillár ékesíti, a bársonyfüggönyök páholy felől békése, a páholy fala és a bennelevő hat karosszékkel borítékja kelméi mind egy felelő készült nehez fehér selymek arany és színes virágokkal szőve, pádimentomán kitűnő drága szőnyeg van, a mellette levő jobb- és bal-felől páholyok butorjai sötét-veres bársonnyal vannak bevonva. Földszint éppen úgy van ülőhelyekkel ellátva, mint rendesen a hogy van az minden színházban. Az egész mind légszeszszel világított, s képzelti lehet, miként ragyog akkor az a sok tükrök, csillár és a páholyok között levő aranyozott oszlopok. Ezen páholyokat tíz drágán felékesített szoba körözi a közép és földszinti részen. A páholy és ezen szobák közt folyosó van, melynek pádimentoma szép szőnyeggel van bevonva, valamint a lépcsőzet is, és az ezekre szolgáló ablakokon a függönyök mind nehéz sötétveres selyem kelméből készülték. A szobák tagosak és kényelmesek, ezen szobák közt van külön szobája a szultánnak, külön a szultán fainak, a volt szultán fainak, a külön birodalmi követeknek, a ministereknek, kamarásoknak; minden szoba más-más színezett, és a milyen színt a falak bevonása, olyan színtek az ajtók és ablakok függőyei, és ezekkel egy kelméből valók a butorbevonások is, de azok mind a legnehezebb fele szövettül különb-különbfele selymek, a függönyöknek a szoba felől békése mindenik szobában a legnehezebb fele fehér-atlacz, és ezen függönyökön a rojtok, bojtok mind külön-különfele pazarul gazdagon vannak készítve. Mindenik szobának szebbnél szebb szőnyeggel van pádimentoma bevonva, és minden szobában vannak nagy-nagy tükrök, nagy függő csillárak, mozaikkal rakott asztalok, chinai edények. A szultán és a császári hercegek szobáinak még előszobája is van, és a hercegek szobáiban zongora is látható, ezen szobának az ajtó, ablak függőyei és a butorbevonások nehez fehér selymek eleven színezett bársonyvirágokkal, fehér atlacz békessé bevonva, a függönyök és a szobafala hasonló színezett kelmével bevonva. És még mindezen sok szép szobákon kívül van ezen épület alsó részében egy pompás nagy terem, hol a szultán a diplomatáit ebédeket adja. Ezen teremben három fejedelmi nagy csillár függ. A terem falán körül egyforma távolságra egymástól másfól áll magasságon, és egy ölnyi szélességi tükrök diszelegnek, és ezek közt a falmentől lábon álló nagy csillárak vannak berakva; az asztali készítmények használandó szekrények, párisi művek, melyeken chinai edények láthatók, ezen nagy terem pádimentoma is bámulatos drága szőnyeggel van bevonva, és ablakain, ajtóin és butorbevonásai kelméi mind bársony-

virágokkal szőtt nehéz selymek gazdag rojtokkal, és a függönyök ott is mind fehér alicz bélléssel ellátva, a terem közepén három egymáshoz illeszthető asztal van, mészélől széles és mintegy öt öl hosszúságúak, melyekre az ebédhez való teríték terődik; de annyira elfárad a néző ezen sok pazarfényt látománnyában, hogy szinte óhajta már, hogy legyen ennek vége, valamint az olvasó is.

Junius 1-én és közepén küldöttünk két közleni való levelet, a melyek a mint a következőkben látszik, nem jutottak a székesztő ur kezéhez... ebből a tanúság, hogy jelenben egy kevés ideig levelezésünknek meg kell szünni... Most a törökországi események nem nevezetesekek, másfélkekről írni nem lehet... És ezen okokból csak is a mostanihoz hasonló leveleket küldhetünk, ilyenekkel pedig ezen országgyűléselőző időben a székesztő ur figyelmeztetését hiánának tartanók *). A külországi hírlapok azon híreket, melyek ezen föld tájáról indulnak, azokat mind sokszorosan nagyító-lveggel nézik, s a szerint is írtak róluk. Ezen levél már két héttől fogva meg van írva, de kételkedünk ennek is kézhezjutásáról, és azért késett ennek megindítása.

Julius 2- és 3-dik napjaiban Görögországban a királyi őrség és a katonaság között megbeszélés és hírszerintől összeállítás történt, a melynek következtében száznál sokkal többen lettek a halál áldozatai. Azon borzasztó káromkodás, melyről Orosz-hegyi Jósra ur, az ott a tatárokkal elegyes népek közt lehet, de abból nem következik, hogy az itt levő törökök az ott leirtakhoz hasonlóak legyenek.

KÜLÖNFÉLÉK.

— Gróf Mikó Imre s b. Kemény Ferencz 6 milgát tegnap indultak el Bécsbe a magyar képviselői felirattal, miután táviratilag értesítették 6 nméltóságait, miképp 6 Elge külön-külön őket elfogadni méltóztak. Haynald püspök 6 milgát, részint betegsége de inkább egy Bécsből vett táviratigony folytán hon maradt a küldetéséből. Ez a hír itt —

Tegnap délután itt a távirati sürgőnyit igazították, mint a mely pipájából kibicezett; valószínűleg e miatt egy ideig a távirai közlekedés megszünt.

— A mint halljuk, Folinus urna igen jól megy N.-Váradon; s ezen mi ösintén örülünk. Ha em, annak egyáltalában nem örülünk, hogy a Paulay párt, mivel hátralek fizetésüket merték követelni, a társaságtól elhúzódtak. Paulayék — bátran elmerjük mondani — nem csak a vidéknek, hanem egyáltalában a magyar dráma legderekabb tagjai, akár öntudatos művészi becsülyukat, akár bebizonyított képeségüket vegyük. Reméljük, Folinus ur belátva tapintatán eljárását, sietni fog Pau ayék megtartásában megistelni Kolozsvár közvéleményét, s a művészet becsületét.

— Gróf Zichy Ferencz és gróf Zichy Edmund f. hó 24-dikén Plener pénzügyminiszterrel Bécsben az erdélyi vasut ügyében értekeztek.

— A marosvásárhelyi törvényszék előtt e hó folytán 6 felsegértési per tárgyalott, többnyire nem magyar nevű vádlottak ellen.

— A krakkói fűvészterben közelebből egy 24 éves, magyar öltözött fiatal embert találtak meggyilkolva. Testén több szúrás volt s feje összezuva. A zsebében talált irat szerint neve kezdő betűi F. P. Jaroslawból való, s bizonyos „értekezlet”-re volt meghíva. A t-zsöki vizsgálat e kétségelentül politikai gyilkosság elkövetőinek kinyomozása végett foly.

— Az „O. D. Post” közli a magyarok feliratának kivonatos tartalmát, melyet mi nem közhelhetünk. A magyarok részén tetemes pártszakadást constatiroz, s azt állítja, hogy a bemenetel s nem menetel feletti viták nagyon ellenkezők voltak. Az „O. D. P.” szerint három párt volt: egyik, a mely semmi esetre sem akart bemenni, a másik hajlandó volt bemenni, de csak a románok inarticulatiojáig, akkor mindjárt elhagyta volna az országgyűlést, s a birodalmi tanácsba küldésről ezen töredék sem akart tudni. A harmadik töredék pedig kész lett volna feltétlenül bemenni az országgyűlésbe, s megkísérteni, ha a románoktól a birodalmi tanácsba menetel ellen segélyt kap, ha nem, bemenni óvások mellett. Valóban szeretnők, ha névszerint kijelölne az „O. D. P.”, kik voltak ezen különböző pártok emberei. A mi tudomásunk szerint előbb két vélemény volt ugyan, de részint a választások alatt véghez vitt s nemzetiünk siető agitáció, részint az országgyűléshez intézett leirat azonnal egyesítette minden nézetet; s közakarral elhatározták a terem külsőben se lépni át. Ez volt a magyarok magatartásának gesnise, de semmi éles küzdelem nem vala, s a legtükéletesb egyetértés eredménye volt a

megtörtént lépés. Hogy ezen egyetértés a kérdés megvitatása után történt, és hogy így véleményeserék történtek, az természetes; de éppen ez adja meg az egyetértés súlyát, hogy mielőtt határoztak és teljesen egyetértettek, megvitaták, mit határozzanak s miben értenek egyet? Így az „O. D. P.” által említett pártok ott oly alakban nem léteztek, s a kik voltak is, közállapponra jutottak.

— A „Presse” nek írják Szebenből hírkép, hogy egy körrendelet küldetett volna azon törvényhatóságokhoz, hová a magyar küldöttek visszatérendők voltak, melyben határozottan rendeltetett, hogy minden hatalmukban álló eszközökkel s szükséges esetében fegyveres erővel is tilták el a hatóságok, hogy a visszatérő követek irányában bármint üdvözlés vagy demonstratio történjék. Közünk is szallongott afféle hír, de alig ha ily intézkedés szükséges lett volna, miután a magyarok jól belátják, hogy most legkevésbé van kora a demonstratiooknak.

— A „Wand.” krakkói levelezője a galicziai paraszti nyugtalanúságokról írja, hogy ezek e hó 11-e közti éjjli Bucha környékén 4—5 milre terjedtek ki; s bennök bizonyos szervezet látható; mivel pedig a galicziai parasztság nem képes ömagát szervezni, ennélfogva gyaníthatni, hogy idegen kéz van a dolgan, mely az egészét vezeti. Eddig már több földesurat bántalmaztak a parasztok, s az említett tudósítástól tart, hogy az 1846-i szomorú események könnyen megújulhatnak, ha a hatóságok érelyesen föl nem lépnek. Másrészt jelentik, hogy a hatóságok a parasztságot rendes fogalkozásaikhoz való visszatérésre kényszerítették, s 14 főkölompot elfogtak.

— Liszt Ferencz mult hó közepén betegsége után elhagyta Rómát s a Madonna d. l. Rosalio templom mellett elhelyezett dominicanus klastromban a Mario hegyen vett lakást, melyről a legpompásabb kilátás van a hegy alatt elterülő örök városra. Wittgenstein bgnóveli házassága még a messze távolban van, bár mons gnor Hohenlohe hu iránti viszonya ba átságos lett, ki harmoniummal is lepte meg. Liszt e közben ama klastromban egészen elvonultan él, és többnyire egyházi zeneszerzőmennyek írásával foglalkozik. Néhány praetulus értesíté erről a sz. Atyát, ki msgr. de Merode, egy cam-nere segítő s néhány guardie nobili kíséretében a Madonna del Rosaliba ment, ott imáját végezte, s ezután megfogadta Lisztet Ünnepeit házakfika 6 Szentsege előtt két gyházi zeneszerzőmennyt játszott, egyiket a harmoniumon, másikat zongorán. Midőn zenéjét befejezte, 6 Szentsege a legszívesebben fejezte ki köszönetét, majd pedig így szölt: „Szép, hogy önnök e bata om adatott a magas phárkák dallamait hangoztatni; a legzebb harmoniakat azonban majd ott fenn fogjuk hallani.” 6 Szentsege ezután még hosszabbban társalgott a művészsel, s apostoli áldását adván, eltávozott. A szerény házban márvány lap fogja örökíteni e látogatást; mely Rómában nagy feltűnést szült.

— A hambiurgi világhírlapokról Magyarországon, Erdély, Tótország s a katonai határvidékekből küldött tárgyak külön épilletben vannak kiállítva, mi által ez országok termelési ereje igen kedvező világításban tűnik elő. A bor s a buza általános figyelmet kelt, s a kiállított gyapjú valóságos nileg sok kitüntést nyer. Az állatok (34 országból 3876 darabot küldtek be) a kiállításnak különös érdeket adnak. Magyarországból gr. Zichy-Ferraris Bódog 4 kóst és 4 anyabirkát, Czillebert Róbert ur pedig 10 kóst állított ki. A magyar szarvasmarha csak 4 db ökröt állt van képviselve, melyek már néhány év előtt német gazda birtokába jutottak. Sertést Hiedegbéty ur állított ki, és pedig néhány példányt a mangalca-fajból. Lovat Magyarországból nem küldöttek.

— Szivar statistika. 1864-dik évre az összes birodalomban 1500 millió db szivar van eladásra elkészítve. 15 év óta a szivar-fogyasztás 100%-nál többe emelkedett.

— Összeállítás katonák és a nép között. Würzburg közelében f. hó 13-án ki-gyuladt egy nagy falu. Würzburgból Aldaster ezredes 90 gyalog katonával (a Wrede he ezredéből) ment segítségére. Midőn a falunak egyharmada le volt égve, a parasztok nem akartak oltani, s az olásra unszólo katonák tettleg bántalmaztatván, az ezredes szurony-rohammal erőltet a népet, mely alkalommal egy parasztot úgy megszuert egy katoná, hogy a szurnya eltört, az ingerültség oly fokra hágott, hogy az ezredes is használta kardját. Feltűnő, hogy a segítségére siető katonákat már a Majnán nem akarták a révészek át szállítani, azt mondván, hogy most az egész falunak porrá kell égni. 14-én ismét kiltűnő a tűz, az egész 9-ik ezred kemény tütésekkel ellátva vonult be az égő faluba. Három gyermek odagésse bizonyos, nyolcz pedig hiányzik.

— A legújabb kimutatások szerint az osztrák birodalomban 110 férfi és 95 nő hal meg, kik meghaladták a 100 évet. Ily magas

koru halálozások legtöbbet Magyarországon történek (40 férfi, 26 nő), Erdélyben (34 férfi és 20 nő) és Csehországban (14 férfi és 18 nő). Egyes egyének rendkívüli életkort értek el; így egy nő Bukovinában 151, egy Erdélyben 120, s egy Karintbiában 112 éves lett. A férfiak közül egy Csehországban 114, egy Magyarországon pedig 115 éves korában hunyt el.

— Az ebadó kivetésében tett tárgyalások alkalmával kiszámították, hogy Anstrában körülbelül 1 1/2 millió luxus-eb van, melyeknek kirtatása évenként legalább is 3 millió ftba kerül. A dühödt ebek által megmrt személyek száma éven át meghaladja a százat.

Nyilttér. *)

Ns. Küllüllövármegeében, N. Ernyén lakó izraelita Simon Lajos saját házában azon okból, mert nem akart hitelbe pálinkát adni, néhány oláh által megütlegetett; minek következtében panaszt emelt, s törvényes büntetést kért az illetőkre. Elégtétel helyett azonban azt nyerte, hogy az illető előfogta nevezett Simon Lajost, és saját kezűleg annyira elverte, és kizozta, hogy a fáradhatlan orvoslás és kellő ápolás dacára három nap múlva meghalt.

Egy más ugyan csak hasonló helyzett egyéniség pedig, azon kijelentett oknál fogva, hogy az izraeliták magyar követre szavaztak, mindent elkövetett ezeken üldözésére, és aljas boszuját annyira vitte, hogy egy nagy-cseregi izraelitát Abraham Márton, minden törvényes ok nélkül megpálcázattott; ugy szintén erdölji Abraham Lajosnak egy 13 éves leánykáját, saját kezűleg azért, mert nem akart inye szerint vallani, annyira megrongálta, hogy huzamos ideig orvosi ápolás alatt állott. Valjon lesz-e védő kar, mely minket az ilyen egyéniségektől megszabadítson. A nyilvános téren, melyet ezuttal választottunk, legalább fjdalmainkat elpanaszolhatjuk, s ezáltal megkönnyebbül szívünk az ily méltatlan üldözések csapásai alatt. — D. Sz. Márton, jul. 23. 1863. Karp Farkas és Rosenblum Hermann d. sz. mártóni lakosok, Grün József Küküllővári lakos.

POLITIKAI HIREK.

Angolország. London, jul. 22. Az orosz választjegyzékek végre egész terjedelmükben is megjelentek a hírlapokban. Tartalmuk körülbelül az, a mit egy és más lap kivonatos közlése, taglalása után már ismerünk: határozott vissz utasítás udvariars diplomaiat phrasiskba burkolva; a mint egy francia lap találó hasonlattal jellemzi, „vas ökröl titése bárony keztyűben.” Most már a mérsékeltbb lapok is elkecseregett hangon szólnak a dologhoz, s nem vonakodnak kimondani, hogy a diplomaiat tárgyalások jelen állásában a háboru legalább is valószínűbb a békés kiegyenlítésnél.

A „Times”-t nem lepte meg a választjegyzékek tartalma; olyan, a minőt Oroszországtól várni lehetett, a midőn veszélytől való félelem nélkül szabad kiömlést engedhet dölyfének és arumagyának. A city-lap mindamellett türelemre int; azt hiszi, sem Anglia diésőségére, sem Lengyelországra javára nem fog szolgálni, melyebben ereszkedni az akkudozásokba, a melyek eddigelő mind a két részre oly kevés áldást hoztak.

A „Herald” szerint a hideg és gunyos elutasítás után nem marad egyéb hátra Angol és Franciaországának, mint háboru vagy hallgatás. A „Herald” az utóbbit tanácsolja; azonban nem titkolhatja el, hogy tanácsa nehezen fog követésre találni, mert „komoly válság következtet be.”

Az eddig is harezias „Morning Post” most már még feljebb hangolta hurjait. Ha, így szöl, a legutóbbi diplomaiat törekvések is meghiusznak, akkor ideje lesz más eszközök gondolkodni. Europa nem hagyhatja többé függőben a lengyel kérdést. Azt mondták: Angliának nem kellett volna oly messzire menni, ha háboruba keveredni egyáltalában nem akar. Erre a felelet igen egyszerű: egy angol kormány nem nézheti tétlenül Lengyelország elnyomását. Még e folyó évre megjósolhatjuk, hogy bármi legyen a kormány célja, azt nem fogja tehetni, hogy a beavatkozást elutasítsa, s saját szejai előtt engedje Lengyelországnak orosz csordák általi kiirtását megtörténni, a nélkül, hogy fegyverkezne.

Franciaország. Páris, jul. 25. A „Daily Telegraph” párisi levelezője következőleg írja le a hatást, a melyet az orosz válasza a tuileriakban eléleztet. A császár a sürgöny elolvásakor látszólag felingerülve így szölt: „ez több mint boszantó, ez neveltség.” Ritkán látták a császárt stoikus egykedvűségből ennyire kijöve, mint e pillanathban. De III. Napoleon nemcsak ingerült,

hanem tenni is vágyik. Azonban kijelentette, hogy támogatás nélkül nem tud és nem akar tenni. Ezért a londoni francia és olasz követek azt az utasítást kapták, hogy a legnagyobb nyomást gyakorolják Palmerstonra, a kitől, egy magas állásu egyéniség nyilatkozata szerint, „minden függ” s esikarják ki belőle a nyilatkozatot, hogy az orosz válaszal nincs megeledeve. A császár terve követező: szövetség Francia-, Angol, Olasz-, Svédország és Portugallia között; a keleti tengert ostromzáróják; Svédország megszállja Finlandot. Ausztriát a császár ki reméli hagyhatni a játékból. Drouin de Lhuys ur, a ki mostanában egészen császári urnak hidegvérliségét szenvedgi, egy alkalommal kezeit dörzsölve így szölt egy diplomatához: „Csak most segítsen nekünk Anglia, egy kis zajt ütünk Európában.”

A „Köln. Zig.”-nak írják: A francia külügyminister egy igen éles jegyzéket hozott volt a császár előtt javaslatba, a mely Bécsben és Londonban eleterjesztendő lett volna. Azonban a brit kormány visszautasította a Napoleon császár által felállított „casus belli”-t, és így már most kérdés, vajlon Bécsben ráállanak-e egy azonos jegyzékre, jöllehet ott kimondották, hogy szilárdul csatlakoznak a nyugati hatalmakhoz. E szerint a három hatalom ismét mindenik a maga szakállára külön fogna fellépni. A császár az orosz válaszmegjelenése óta sokkal érelyesebb kifejezést mint az előtt. Ha nem volna szilárdul elhatározva, hogy Ausztria vagy Anglia segélye nélkül nem kezd háborut Oroszország ellen, már rég visszahívta volna Montebello herceget Pétervárról. Elvégre is a dolgok ugy állnak, hogy ha szinte nem is hihető, hogy a háboru ez év folytán kiűssön, arról Párisban minden ember meg van győződve, hogy egy olyan uralkodó, a milyen III. Napoleon, egy olyan jegyzéket, mint a Gortsakoff hercege, nem fog hallgatva zsebre dugni.

Maga a „France” is megöklökt a választjegyzék által eléleztet hangulaton s minden módon törekszik csillapítani a kedélyeket. Egy vidéki lap, írja a többek közt, Gortsakoff hercege jegyzékét háboruzenetnek nevezi. Bizonyára nem akarjuk ez okmány fontosságát elvitatni, de ez okmánytól a háboruzenetig még nagy a távolság. Az orosz jegyzék diplomaiat összehittköztet hozott létre, a melyet diplomaiat uton kell eligazítani. Oroszország nem ért egyet a három hatalommal Lengyelország kibékítése tárgyában: ez az összeittköz. A három hatalom egyetért abban, hogy a pétervári kabinetet az 6 nézetek elfogadására, s minden esetben Lengyelországra iránt tartozó nemzetközi kötelelenségének teljesítésére bírák: ez a helyzet. Ne tölözünk, s ne keltstünk fel szükségtelen és alaptalan aggodalmak. Lényeges kérdés e pillanatban a három hatalom közötti egyetértés. Ezt pedig nem hogy megrendítette volna, sőt szilárdította Oroszország ellenszegülése.

A „Memorial diplomatique” szerint már meg van az egyezés, hogy a három hatalom azonos jegyzéket küld Pétervárra. A jegyzék nem lesz ultimatum, azonban a hatalmak kijelentik benne, hogy ezzel az egész tárgyalást részökről bevégeztnek tekintik.

Olaszország. Turin, jul. 24. A frankfurti „Europe” egy jul. 19-ről szölő turini sürgönyt közöl, a mely szerint az olasz kormány az öt briganti kiadását elvileg megígéri s kijelenti, hogy a brigantik Franciaország rendelkezése alatt állanak, azonban kéri, hogy tarthassák őket gennai börtönben, a mig büntetteik, a melyekkel valóva vannak, okmányilag meg lesznek állapítva.

A „Stampa” folyó hó 21-én már tudni akarta, hogy Franciaország az érintett jegyzéket minden pontjában elfogadta s még csak némely mellékes körülmények rendezendők. Ellenben a „Gazeta di Milano” ugy értesült, hogy az öt foglyot az olasz kormány Marselleben kézbesített a francia hatóságoknak, a melyek 48 óra elteltével ismét visszaadják olasz csendőrkéi közé, Genuába visszakísérés végett.

Más lapok is azt írják, hogy az átadás olasz kézből francia kézbe és viszont meg fog történni, csak hogy egy kissé több teketoriával. A „Tempo” szerint a foglyokat egy olasz fregatt szállítja Marsellebe, s ott oly igéret mellett fogják őket átadni, hogy Franciaország kellő modorban teendő felszólamlásra ismét visszabocsátja a turini kormány rendelkezése alá. A „France” azt írja, hogy Franciaország fentartja jogát a visszakövetelés alapposságának megvizsgálására. A „Köln. Zig.” szerint pedig Franciaország, egy hónap eltélese után, az öt brigantit vissza fogja kézbesíteni, miután mind az öt megjegyzett gonoszterv.

Nápolyból jelentik, hogy a Pilone rablócsapatja elleni elővizsgálat már be van fejezve. A vádlottak száma 113. Az ugy legközelebb törvényszék elébe fog kerülni.

Garibaldirol azt írják a hírlapok, hogy egészsége csaknem teljesen helyreállott.

*) Ezen levelek, melyek a török szokásokat ismeretik, midig érdekes levelek lesznek, s a körük irásukban nem lankadni. Junius-ban két levelet vettük, egyiket közreadtuk, a másikkal nem sietünk, mert tartalmuk nem időszerű, s min-ig meglesz bécs. Szek.

*) Panaszukat rendes uton beadhaták, de nem lehet a nyilttérben sem közöze tenni egész tartalmát.

Orosz- és Lengyelország. A csatátelen folyvást nagy tevékenység. Hozzávetőleges felszámítás szerint jul. 6-tól 18-ig, csak a szorosabb értelemben vett Lengyelországban 22 jelentékenyebb csata vagy összecsapás volt. A Lythvianában ez idő alatt történt ütközetek száma is aligha kevesebb.

Lyssa Goránál egy nagy felkelő tábor alakult. Pilicában jul. 18-án, az orosz csapatok elvonulása után egy felkelő lovas csapat jelent meg s kész fizetés mellett élelemszereket requirált.

Taczanowskit, az általa vezérelt lovas csapat alakításáért, a nemzeti kormány osztályos tábornokká nevezte ki s 120,000 ezüst rubelt adott rendelkezése alá, csapatja élemezésére.

A lengyel felkelés vezetőit Gortsakoff válszjegyzéke legkisebbé sem esélyesztette el, sőt, a mint kétségtelenné tartják, kívülről jövő biztatás következtében, folyvást nagyobb erélyvel haladnak előre.

A nemzeti kormány közli 1863-ról szóló pénzügyi jelentését. E szerint a rendes bevétel 14, a rendkívüli 23 millió, összesen tehát 37 millió ezüst rubelre megy. A felkelők hadserege eddig 18 millióba került, a tisztviselői kar 1,280,000-be; maga a nemzeti kormány csak 100,000-et költött. A nemzeti kölcsön sikerrel halad előre. Másfél millió van

már aláírva; egy tőkepénzes egyedül 700,000 forintot írt alá.

A varsó-pétervári vasúton való közlekedést a nemzeti kormány, a világkereskedelemben, háborítatlannak nyilatkoztatta. Egy más kihozsátványában pedig azt rendeli, hogy mindazok a nemzeti birtokok és erdőségek, a melyeket az orosz kormány polgári és katonai hivatalnokoknak adott majoratusok gyanánt, visszatérnek a nemzeti, mint tulajdonos rendelkezése alá. Azért az adományosok jószágkezelőinek, hasznobérloknak, vagy felhatalmazottjainak szoros kötelessége, a rendelet keltétől fogva minden jövedelmét a legközelebbi nemzeti pénztárhoz szolgáltatni be.

A „Goniec” betűrendes névsorát közli minden eddigi szerepelt felkelő vezérnek. Számuk nem kevesebb, mint 156. Ezek közül 36 részt vett a csatákban, részint orosz bakók kezei között végezte életét.

Murawieff gazdálkodásáról írja a „Gen. Corr.”, hogy rendeleteit, a mennyire csak karjának hatalma kihat, a legnagyobb szigorral bajtjakkal végre. A parancsnoksága alatti területen levő nemesi jószágok legnagyobb része már le van zárva. Általános elv Murawieffnél, hogy a ki gyanús, már azonnal bebizonyult bűnös, és hogy a bűnös családjának minden tagja büntetés. A parasztok minden fegyvertelenül beadott felkelőért 3, fegyveresért 5 ezüst rubel díjt kapnak. A „Münchener

Volkbote” szerint Murawieff a nem rég ki-végzett Plater Leo gróf sírjára trágárát hordattott, hogy az odajárókat elundorítsa.

Az ujonczozási ukáz megjelent. A sorozás egész Oroszországban november 1-én kezdődik s dec. 1-ig be kell végződnie. Az ujonczozás alól kifejezetten ki vannak véve a folyó évre az ó lengyel tartományok. A lengyel királyságról nincs szó az ukázban. Az ujonczozás eredményét, 1000 lélek után 10 ujonczot számítva, 650,000 emberre teszik.

Ujabbak. Lemberg, jul. 26. Ma itt összecsoportozott népsöpredék bántalmazta a zsidókat. Kódobálás s ennek következtében sérülések történtek. Katonáság állította helyre a rendet.

— London, jul. 22. Ismét nagyszertű meeting volt a lengyel ügyben. Schelley parlamenti tag elnökölte alatt. Jelen volt Zamoyski gróf is, a ki azt a meggyőződését nyilatkoztatta, hogy Anglia csupán erkölcsi gyámoltatás által, kardcsapás nélkül, független államéletre segítheti Lengyelországot. Az elnök Lengyelország felosztásának megegyezését a legnagyobb szennyfoltnak nevezte Anglia czímerén. Azt kérdék némelyek: háborút kezdjen-e Angolszország Lengyelországgal. (Harsány és tartós kiáltások: Igen! Igen!). A háború, igaz, nagy szerecsétlenség, de van valami, a mitől egyén-

nek úgy, mint nemzetnek még jobban kell irtózni, s ez a becsületvesztés. Ha a kormány erőleyesbb lépéseket teend, s felsége alattvalóinak nagy többsége bizonyosan mellette leendő. Az elnök e szavait roppant tetszésnyilvánítás kísértte.

— Athéne, jul. 18. Leozzakos zászlóalj, a melyet közelebből eltávolítottak a fővárosból, hatalmába kerítette Nauplia várát. A városi lakosság is segítségére volt. „Fragalgar” angol hadi hajó azonnal Nauplia alá evezett.

— Uj York, jul. 15. Az ujonczösszeírás következtében e hó 13-tól fogva véres zavarások, gyújtogatás és mindenféle kicsapongások történtek. Sok halott van; minden üzlet megakadt. Bostonból hasonló tudósítás. — Az egyesületiek Port Hudson felületlen megadásra kényszerítették; megtámadták Charles-t s Morris szigetét elfoglalták. Sherman egyesületi tábornok megverte Johnstonet s 2000 foglyot ejtett.

Bécsi börze **Julius 29-kén:** Nemzeti kölcsön 81.55. 5% Metalliques 75.50. Bank-részvény 784.—. Hitel-részvény 190.90. Váltó Londonra 112.40. Ezüst 110.75. Arany 5.37.

1860 diki Állam kölcsön 101.45.
Julius 27-kén: Urbéri kárpótlási kötvény: Magyarországi 75.25. Erdélyi 13.—.

T. és felelős szerkesztő DOZSA DÁNIEL.

NEM HIVATALOS.

(157) (1-3)
Hidntezában a 303 számú ház szabad kézből eladó, vagy egy mással elcsereendő. Értekezni lehet a fenn írt báznál.

(156) (1-1)
ISKOLAI KÖNYVEK ÜGYÉBEN.

Miként eddig, úgy a közelgő iskolai évben szükséges könyvekre nézve is bátor vagyok az erdélyi t. ez. tanár urakat és a népiskolák tanítóit tisztelettel felkérni, sziveskedjenek a szükségelt könyvek menyenyiségéről engem minél előbb értesíteni, hogy azokat a **kellő időre** késedelem nélkül megküldhessem.

A bolti árak minden körülmények között szigorúan megtartatnak; és a megrendelések a lehető számú ingyen példányok kíséretében, **pontosan és gyorsan** eszközöltenek.

Végül még szükségesnek tartom megemlíteni, hogy iskolai irodalmunk legújabb termékeit szivesen elküldöm megtekintés és választás végett, a nem használható könyvek azután bármikor visszaküldethetvén.

STEIN JÁNOS,

erdélyi muzeum-egyleti könyvtáros és kiadó.

A kedvelt, ko lemes és valóságos

Schnéberg-féle növényiszörp

hűlés, hasnehézség, köhögés, és torok hűlési bajokban főleg a mej- és tüdő betegségekben nagyon ajánlatos enyhítő szer: Kapható üvegenként 1 frt 26 kr-ával oszt. értékben.

Hasonlólag a bizományos urak által megrendelhető: **Tyukszem-tapasz**, a legjelesebb nemű, cs. kir. fő orvos **SCHMIDT**től, skatujánként 23 uj kr.

Dr. BÉREKnek, ideg erősítő kivonat szere, az ideg- és test erősítésére, 70 kr-ál oszt. értékben.

Csukamáj-olaj LOBRI és **PORTONT**től, egy valódi és **BERGER** orvos vegyészitől a skrofulákba és bőrkütsésekbe sat. ajánlatva, egy üvegecske ára 1 frt oszt. értékben.

Orvos **VILHELM**nek, egészség alma-bora és alma-eczetje, egy igen jeles szer a gyomor bajokba gyakori dugulásoknál, mej-göresöknél, szorulásoknál, vértolulásoknál és körszénybe 50 kr-ával oszt. ért.

Görce- és gyomor-lapdaosok, orvos és tanár **GIRÁMEDT**től skatujája 88 kr oszt. értékben.

Mindezek találatok **BITNER GYULA** Glogniczi gyógyszerészénél mint főraktárosnál. (56) 30/7 (6-6)

(153)

A gr. **Bánffy** jogon álló gyalmai birtokosok a t. ez. közönség tudomására kívánják juttatni, hogy a gyalmai hidon innen az országot mellett lévő raktárakban tüzelésre való jó bükksfa van eladó; árra egy kurta blok 4 frt 50 kr. oszt. ért. Az ölek teljes mértékre és lehető tömörséggel vagynak rakva. Utalványt válthatni Kolozsvárt sétatér utcában 16 szám alatt Mikó Lőrincznél.

(129)

(9-10)

Tudatjuk a **repeze** termelő urakkal, hogy az idén a **repeze**t a fuvarbért leszámítva

a teljes **PESTI** piaci árba

fizetjük

KISS TESTVÉREK, olajgyár tulajdonosok.

Nyomatott az ev. ref. fötanoda betűivel (Bel-farkasutca 74 sz.)

(155)

Himmelstein Mór

kereskedésében Kolozsvártt **igen jutányos áron** kaphatók: többféle fertályos és felkupás bor- és rozsolisnak való üvegek.

(152)

Tűzifa ár leszállítása.

(2-3)

A kolozsvári **Berkifa-raktárba** egy öl tűzifának az ára 5 frt 50 kr. oszt. értékben.

Az ez évben September-havában szállítandó tűzifának is ez lészen az ára:

Ífabb Gáll István,

mint gr. Eszterházy Kálmán ur megbízottja.

Eladási hely **tordautezában**, M. Dr. Szabó ur házában.

STEIN JÁNOS

könyvkereskedésében Kolozsvártt, **Wittich Józsefnél** Maros-Vásárhelytt, **Dobray Nándornál** S.-Udvarhelytt, **Barthos Domokosnál** S.-Szentgyörgyön kapható:

A magyar szent korona országai:

Magyarország, Erdély, Horvát, Tótország és a katonai végvidék

uj térképe.

Részben a szomszéd országokkal: Karinthia, Krajna, Styria sat. Ára 3 frt.

A magyar nyelv szótára.

A magyar tudományos akadémia megbízásából.

II. kötet 2-dik füzet. Ára 1 frt.

AZ ÉSZAKI FÉNY.

REGÉNY 3 kötetben, írta **Dózsa Dániel**.

Ára 3 frt.

A tudós neje.

(Valvédre)

Regény. Írta Sand George. Francziából Toldi István

2 kötet. Ára 1 frt. 80 kr.

Az ifju küzdelmei.

A Kisfaludy társaság által dícséretre méltott mű. Dramatizált allegória hat képben. Írta **Torkos László**. Ára 80 kr.

A három testőr

(Les trois mousquetaires) Regény **Dumas Sándortól**. Francziából fordította Hang Ferencz. Három kötet 2 frt 40 kr.

Egy szerencsétlen család.

Írta **Charles Hugó**. Francziából fordította Berccelly Jenő.

2 kötet ára 1 frt 80 kr.

Képek a természetből.

A felserdült növendékeknek **Vagner Ármin** után felmutatja **Kovácsi Antal**. 10 könyvatom képpel. Ára 1 frt.